

Urinvägsantibiotika hos äldre – har utbildningsinsatser och metenamin effekt?

PÄR-DANIEL SUNDVALL, PROFESSOR I ALLMÄN MEDICIN, AVDELNINGSCHEF SAMHÄLLSMEDICIN OCH FOLKHÄLSA

GÖTEBORGS UNIVERSITET

1

Improving rational prescribing for UTI in frail elderly - ImpresU

- Sverige
- Norge
- Polen
- Nederländerna

GÖTEBORGS UNIVERSITET

2

Metenaminhippurat (Hiprex®)

Kan det förebygga recidiverande UVI hos äldre kvinnor?

GÖTEBORGS UNIVERSITET

3

1. BAKGRUND

Återkommande urinvägsinfektioner är vanligt hos äldre kvinnor och leder ofta till antibiotikabehandling.

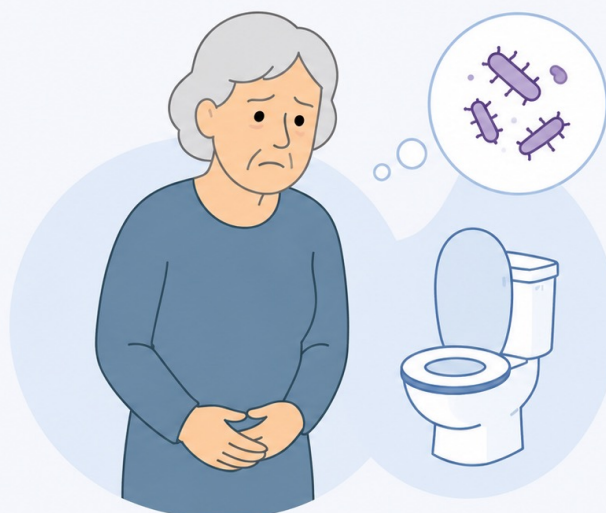
Metenamin hippurat

är ett antibiotikafritt alternativ som kan förebygga UVI.

Syfte

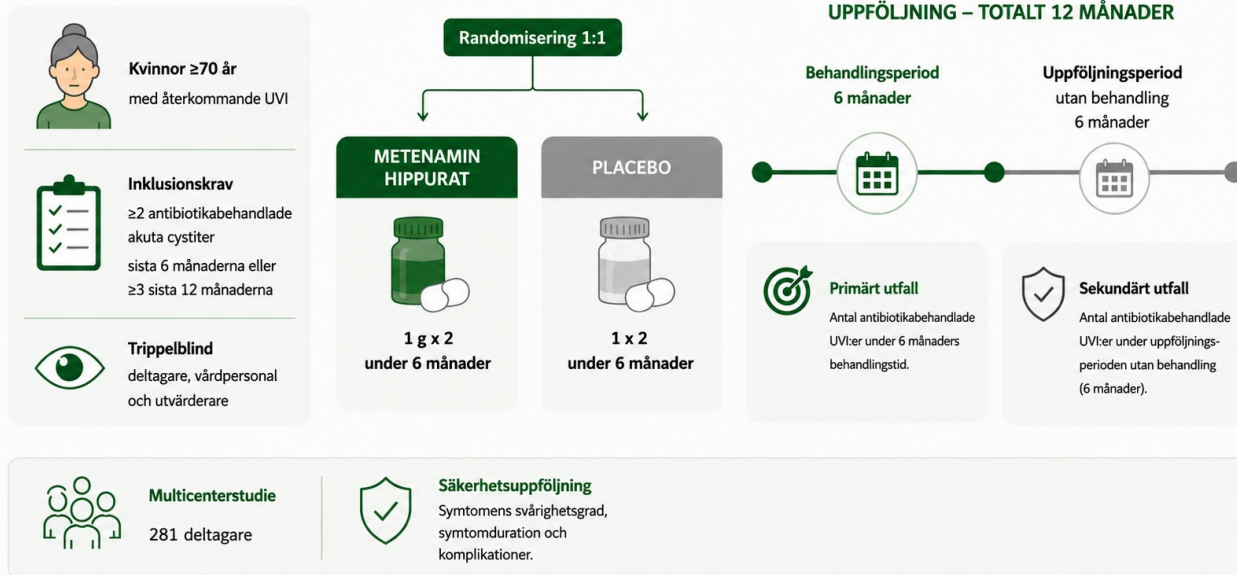
Att undersöka om metenamin hippurat minskar antalet UVI-episoder hos äldre kvinnor.

4

2. METOD

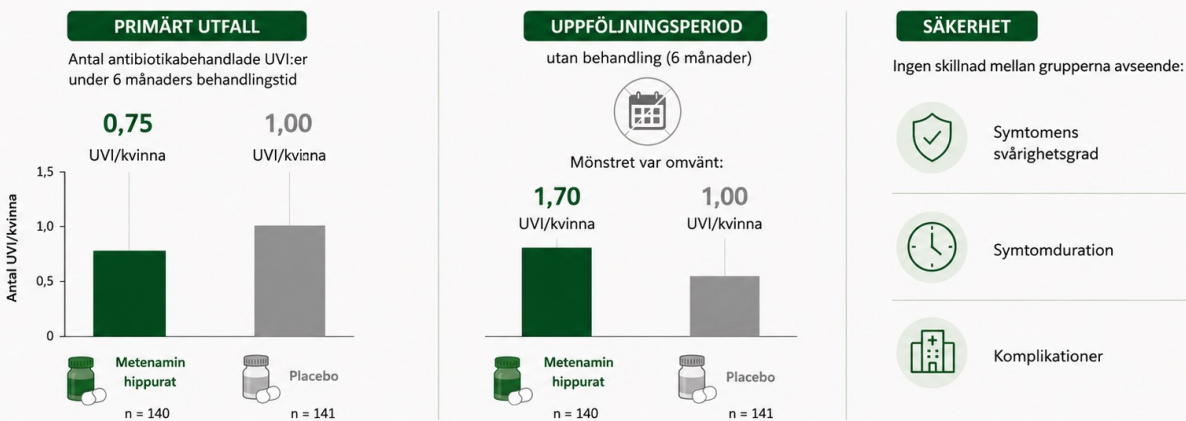
Trippelblind, randomiserad, placebokontrollerad fas IV-studie

5

3. RESULTAT & KONKLUSION

Trippelblind, randomiserad, placebokontrollerad fas IV-studie

KONKLUSION

Metenamin hippurat minskar antalet antibiotikabehandlade UVI:er hos äldre kvinnor under behandling.
 En kliniskt relevant effekt och ett värdefullt alternativ för att minska antibiotikaanvändningen.

Var uppmärksam på ökad risk för UVI:er efter utsättning av behandlingen.
 Antalet UVI:er stiger efter avslutad behandling; 6 månaders behandlingstid kan vara för kort.

6

Utbildningsinsats misstänkt UVI säbo

Kan antibiotikaförskrivningen minska?

GÖTEBORGS UNIVERSITET

7

Urinvägsantibiotika på äldreboenden – har utbildning någon effekt?

1 Vad påverkar antibiotikaförskrivning?

Kvalitativ studie

Sjuksköterskor

Undersköterskor

Läkare

Vårdtagare

Underlag för att utveckla rätt stöd och utbildning

2 Framtagande av utbildningsinsats

Utvecklades utifrån:

- kvalitativa intervjuer
- vetenskaplig litteratur
- erfarenheter från Strama

Vetenskaplig litteratur

Erfarenheter från Strama

Beslutsstöd för antibiotikaanvändning

Fickkort och affischer

E-utbildningar

3 Utvärdering av utbildningsinsatsen

Klusterrandomiserad kontrollerad studie

- 38 kluster (vårdcentraler och äldreboenden)
- Sverige, Norge, Polen och Nederländerna
- Intervention eller sedvanlig vård
- Baseline 5 månader, uppföljning 7 månader

Interventionsgrupp fick utbildningsinsatsen

Kontrollgrupp fick sedvanlig vård

GÖTEBORGS UNIVERSITET

8

Strukturerad antibiotikastrategi på äldreboenden

1. Beslutsstöd

Antibiotikaförskrivning eller aktiv monitorering baserat på symtom

2. Verktyg med utbildningsmaterial t.ex. fickkort, affischer, e-utbildningar

3. Genomförande med förbättringsarbete i tre steg

Utbildningsinsats

- för all personal
- för sjuksköterskor

REFLEKTERA

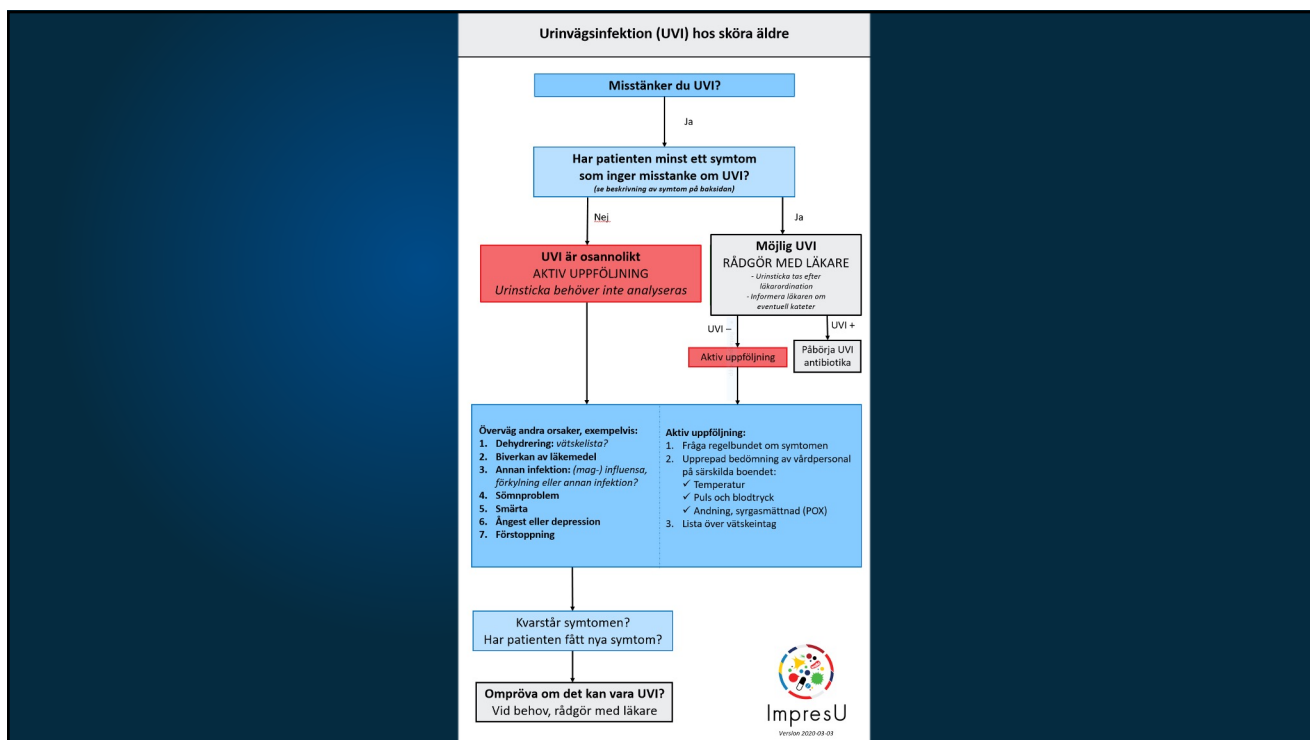
PLANERA

AKTIVITET

Utvärdering

Tillsammans med nyckelpersoner

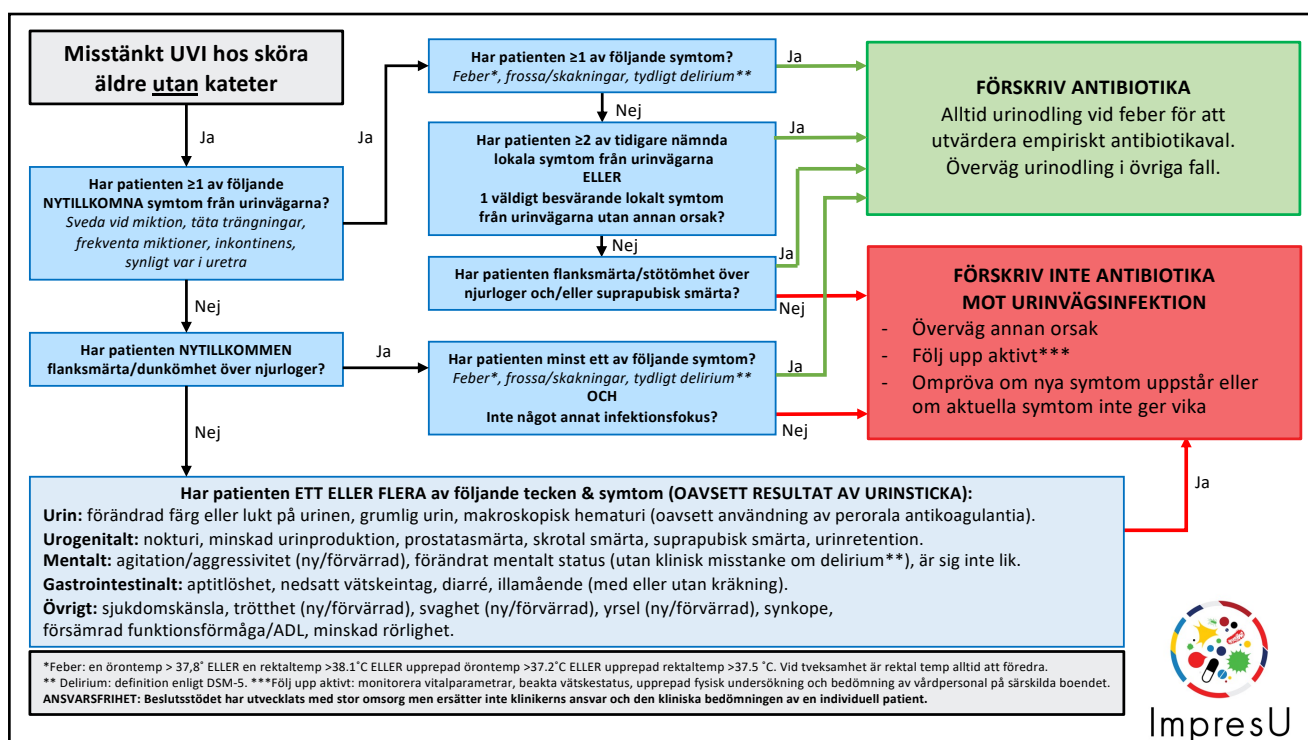
9

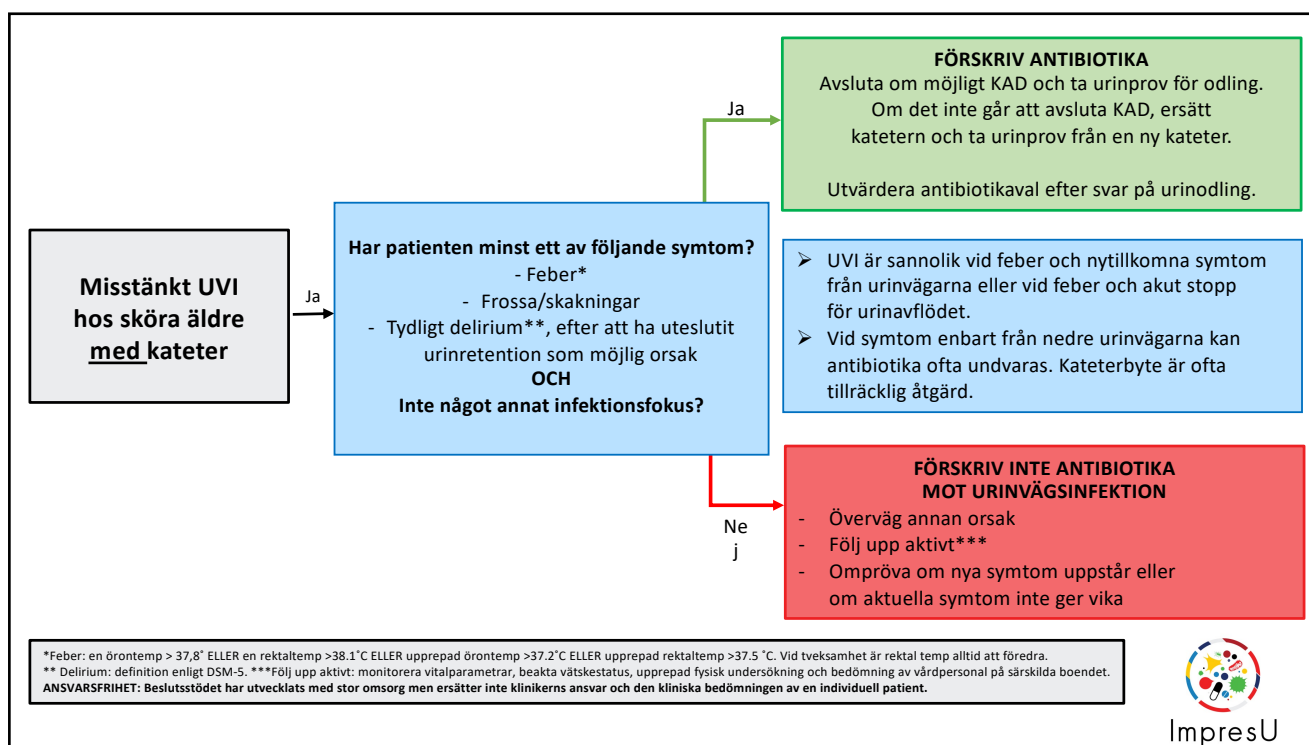
10

Symtom som kan vara UVI		
<i>Patienter utan kateter: uppmärksamma symtom från urinvägarna, allmänna infektionssymtom och andra viktiga symtom. Patienter med kateter: var särskilt uppmärksam på allmänna infektionssymtom.</i>		
Symtom från urinvägarna: <ol style="list-style-type: none"> 1. Sveda/obehag vid miktion 2. Täta trängningar 3. Frekventa miktationer (kissar ofta) 4. Nyttillkommen inkontinens 5. Synligt var från urinrörsmynningen 	Allmänna infektionssymtom: <ol style="list-style-type: none"> 1. Feber* 2. Frossa/skakningar 3. Delirium 	Andra viktiga symtom: <ol style="list-style-type: none"> 1. Flanksmärta/stötömhet över njurloger 2. Smärta nedtill i buken
*Feber: en örontemp > 37,8° ELLER en rektaltemp > 38,1°C ELLER upprepad örontemp > 37,2°C ELLER upprepad rektaltemp > 37,5 °C. Vid tveksamhet är rektaltemp alltid att föredra.		
Ospecifika symtom som (ensamt) inte talar för UVI		
Urin <ol style="list-style-type: none"> 1. Förändrad färg eller lukt på urinen 2. Grumlig urin 3. Makroskopisk hematuri (synligt blod i urinen) Urogenitala symtom <ol style="list-style-type: none"> 1. Skrotal smärta (smärta pungen) 2. Prostatasmärta 3. Urinretention 4. Nocturi (nattliga urinträngningar/blåstömning) 5. Minskad urinproduktion 6. Suprapubisk smärta 	Andra symtom <ol style="list-style-type: none"> 1. Allmän sjukdomskänsla 2. Trötthet (ny/förvärrad) 3. Svaghet (ny/förvärrad) 4. Yrsel (ny/förvärrad) 5. Synkope (svimning) 6. Försämrad funktionsförmåga (ADL) 7. Minskad rörlighet 	Gastrointestinala symtom <ol style="list-style-type: none"> 1. Aptitlöshet 2. Nedsatt vätskeintag 3. Illamående (med eller utan kräkning) 4. Diarré Mentala symtom <ol style="list-style-type: none"> 1. Är sig inte lik 2. Agitation/ilska (ny/förvärrad) 3. Förändrat mentalt status såsom oro och förvirring (inte delirium)

11

12

13

14

Upp till hälften av alla äldre har bakterier i urinen utan att det orsakar besvär

Vad kan det då bero på om man känner sig trött, orolig eller förvirrad?

Förr ansåg man ofta att det berodde på urinvägsinfektion, men idag vet vi att besvären oftast har andra orsaker.

Men om man känner sig sjuk och mår riktigt dåligt?

Det är viktigt att sjukvården gör en helhetsbedömning av hälsotillståndet så att vi inte förbiser andra orsaker till besvären eller misstolkar dem som urinvägsinfektion.

Hur vet man om det är urinvägsinfektion, då?

Vid nyttillkomna besvär, som sveda vid vattenkastning och täta urinrängningar kan orsaken vara en urinvägsinfektion och då är antibiotika ofta till hjälp.

Urinprov tas vid klar misstanke om urinvägsinfektion.

Kan ni inte bara skriva ut antibiotika, för säkerhets skull?

Som patient är det viktigt att inte få antibiotika i onödan.

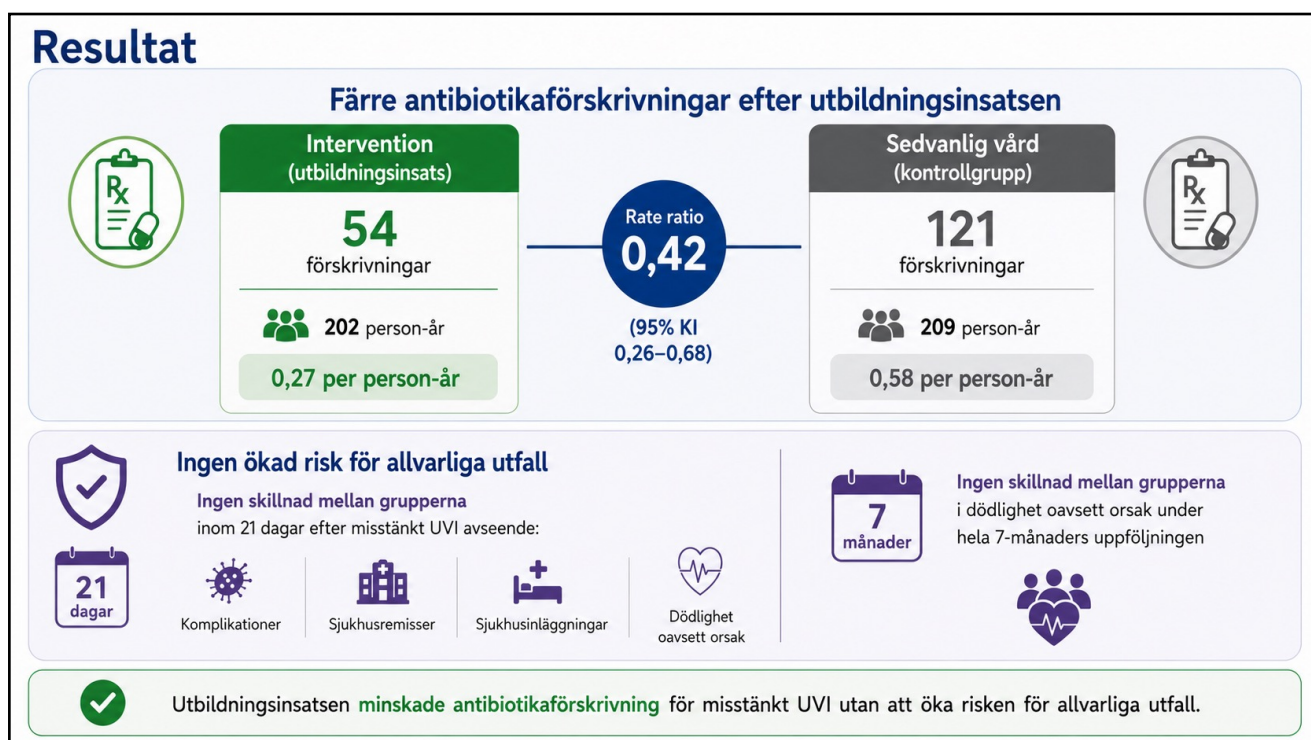
Antibiotika kan ge biverkningar såsom diarré.

Antibiotika slår även ut bakterier som har en skyddande effekt, både i urinvägarna och i tarmen.

Dessutom riskerar man att gynna bakterier som är motståndskraftiga mot antibiotika. Dessa bakterier kan sedan orsaka svårbehandlade infektioner.

15

16

Publicerades i *BMJ*

RESEARCH

 OPEN ACCESS

 Check for updates

Effect of a multifaceted antibiotic stewardship intervention to improve antibiotic prescribing for suspected urinary tract infections in frail older adults (ImpresU): pragmatic cluster randomised controlled trial in four European countries

Esther A R Hartman,^{1,2,3} Alma C van de Pol,³ Silje Rebekka Heltveit-Olsen,⁴ Morten Lindbæk,⁴ Sigurd Høye,⁴ Sara Sofia Lithén,⁴ Pär-Daniel Sundvall,^{5,6} Sofia Sundvall,⁶ Egill Snaebjörnsson Arnjots,^{5,6} Ronny Gunnarsson,^{5,6} Anna Kowalczyk,⁷ Maciek Godycki-Cwirko,⁷ Tamara N Platteel,³ Wim G Groen,^{1,2} Annelie A Monnier,^{1,2} Nicolaas P Zuihoff,³ Theo J M Verheij,³ Cees M P M Hertogh^{1,2}

BMJ: first published as 10.1136/bmj-2022-072319 on

GÖTEBORGS UNIVERSITET

17

Akut cystit hos män – komplikationsrisk

Räcker smala antibiotika?

GÖTEBORGS UNIVERSITET

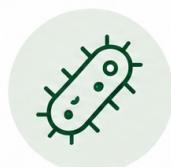
18

Män med akut cystit i Västra Götalandsregionen

2012–2019

5,3 miljoner
manliga personår

58 402
episoder av
akut cystit

**Västra
Götalandsregionen**

*Retrospektiv registerstudie av antibiotikabehandling
och komplikationer hos män med akut cystit.*

19

Smala antibiotika till män med afebril cystit

Smala antibiotika

Mindre påverkan på
resistensutveckling

Att tänka på

- viss ökad risk för behandlingssvikt eller återfall
- mycket liten ökning av pyelonefrit

→ **Informera patienten:**
Hör av dig vid försämring
eller utebliven förbättring.

Praktisk tolkning

Riskerna överväger nytta
med kinoloner som empirisk
behandling av akut cystit hos
män utan feber varför
behandlingsriktlinjerna som
rekommenderar
pivmecillinam/nitrofurantoin
står sig.

Var vaksam vid:

terapissvikt eller utebliven
förbättring

feber eller allmänpåverkan

misstanke om pyelonefrit

Smala antibiotika först – men med klinisk uppmärksamhet.

Så bidrar vi till effektiv behandling idag och bevarar antibiotika till framtiden.

20